

NISMO SE UKLONILI NJIH PODIVJANI SILI

Eni so se uklonili, njih podivjani sili. Imenujemo jih kolaboracionisti (Bela garda, domobranci,..). Ti razmišljajo predvsem to, kaj je za njih najbolj pametno in varno v vojnih razmerah. Upam, da jih imajo Ukrajinci med svojimi prebivalci - čim manj.

Lojze Hohkraut se ni uklonil okupatorju. Nasprotno! Bil je med revolucionarji, ki čutijo, kaj je prav in se za to tudi borijo. Že zelo mlad je bil vedno med vodilnimi borci za pravico! Rodil se je leta 1901. Bil je član SKOJ-a, KPJ ... Bil je na ustanovnem sestanku KPS na Čebinah. Med NOB je bil komandir Trboveljske čete in politični komisar Revirske čete, sekretar litijskega okrožja, ... Nekatero ulice, šole, društva in druge ustanove nosijo njegovo ime. Več si lahko preberete na internetu. Pogosto se je nahajal v okolici Vač, kjer je med mladino in ostalimi širil domovinsko zavest za boj proti napadalcem naše domovine.

Ker je bil med organizatorji in pobudniki odporniškega gibanja, je bil pogosto na poti skupaj z drugimi vodilnimi osebami. Tako so se konec maja napotili na sestanek v grad Tuštanj: Lojze Hohkraut, Sergej Kraigher - Rudi, in Jože Gričar - Metod. V nevihtni noči so Nemci naredili zasedo. Ob bliskanju in grmenju je rafal zadel Lojzeta v koleno. Priplazil se je do njive s krompirjem, tam zakopal pomembne dokumente, se odplazil stran in se ustrelil v glavo, da bi ja zabrisal vse sledi in tako zaščitil svoje tovariše. To je zelo približno opisan dogodek, ki se je zgodil na Cvetežu, 31. maja 1942, kjer je zdaj spomenik narodnemu heroju Lojzetu Hohkrautu.

Ker letos mineva 80 let od tega dogodka, nas zasavske borčevske organizacije (Rdeči revirji) vabijo na proslavo na Cvetežu, ki bo 31. maja 2022, ob 17. uri. Zadonela bo partizanska pesem, domačini bomo poskrbeli za program, slavnostni govornik bo predsednik ZZB za vrednote NOB Zagorje ob Savi, tov. Roman Škrabar. Proslave se bo udeležil tudi sin Alojza Hohkrauta - Jože, ki sicer redno na ta dan ali že prvega maja obiskuje ta kraj. Občudujem tiste, ki so za vrednote NOB pripravljeni dati vse – tudi življenje. Napisane so v slovenski himni – pa upajmo, da se nam bodo uresničile! Samo podprimo resnico in pravico s svojim srcem. »Ker dobro, v srcu mislimo!« Pravi Prešeren.

Rad nas imam, pa čeprav eni mislimo bolj z možgani – drugi pa predvsem s srcem. Prav je to, drugo. Vsi, ki to vemo, moramo vztrajati! Zvonček Norček

Kako je potekal dogodek na Cvetežu sem na željo borcev napisal članek v juniju:

<http://www.vace.si/hohkraut-pireditev.pdf>

Značka iz leta 1980

Utrinki iz časopisa, ki je bil predhodnica Občana. To glasilo se je imenovalo: Glasilo občanov (slika spodaj)

v tem glasilu je bila objavljena sledeča slika in tekst: marec 1977

Čebine, kraj nad Trbovljami, kjer je bila pred 40 leti ustanovljena komunistična partija Slovenije pomeni za naše delovne ljudi brez dvoma velik mejnik pri organiziranju delavstva. Litijski proletarijat je bil pred drugo svetovno vojno razmeroma mlad, komaj odtrgan od kmečke zemlje, brez večjih izkušenj v borbi za delavske pravice, kot tak je potreboval pomoč izkušenih delavskih voditeljev. Vodstva političnih strank, ki so delovale na območju Litije tik pred vojno, so bila predvsem klerikalno ali nacionalistično usmerjena in so delavsko-kmečke množice poznale le ob volitvah, ko so potrebovale glasove. Ob zlomu stare Jugoslavije so se v Litiji in okolici pojavile skupine zavednih občanov, ki so se odzvali pozivu KPS, ki je edina od vseh političnih strank organizirala oborožen odpor proti okupatorju. Kot član CK KPS je bil na naš teren poslan Lojze Hohkraut, rudar iz Trbovelj, ki je vse te skupine povezal v osvobodilne fronte na območju naše občine od jeseni leta 1941 do svoje prerane smrti 31. 5.

Ob odkritju spomenika L. Hohkrautu leta 1970 na Cvetežu

1942. leta, ko je padel na Cvetežu pri Vačah. Letos poteka 35 let od njegove junaške smrti. Dogovorili smo se, da bomo na mestu, kjer je padel in kjer smo leta 1970 posta-

vili spomenik, organizirali pohod mladine in občanov naše občine, kjer bomo še enkrat obudili spomin na velikega revolucionarja in borca za delavske pravice.

Opis in izvor rodbine Hohkraut boste našli na spletni strani:

https://matej.hohkraut.com/family/Vrelci%20nase%20zgodovine%20%5bM_Hohkraut%5d.pdf

Naslov brošure je: VRELCI NAŠE ZGODOVINE (Hochkraut)

Podnaslov: Pot skozi zgodovino rodbine Hochkraut

Avtor: Matej Hohkraut

Narodnemu heroju Alojzu Hohkrautu se je avtor posebej posvetil

Leta 1977, meseca julija - sledeč članek v Glasilu občanov:

Krajevna skupnost Vače

Srečanje pobratenih krajevnih skupnosti Tabor in Vače

V nedeljo, dne 29. maja 1977, je bilo ponovno, že tradicionalno srečanje pobratenih krajevnih skupnosti Tabor iz Ljubljane in Vače. Srečanja so se udeležili vsi vidnejši predstavniki občine Litija, gostje iz krajevne skupnosti Tabor in domačini.

Letos se program srečanja ni odvijal na Slivni, kakor vsa leta doslej, ampak je bil kulturni program na Cvetežu, ob spomeniku padlega heroja Lojzeta Hohkrauta, zabavni del pa je potekal v okviru Turističnega društva Vače —

na Vačah.

Prireditev se je začela ob 11. uri, ko je na cvetoči jasi, pred spomenikom padlega heroja Hohkrauta, zapel pod vodstvom tov. Grm Ivana moški pevski zbor iz Vač. Vse udeležence srečanja je nato toplo pozdravil predsednik krajevne skupnosti Vače, tov. Martin Planinšek. Opisal je delo in trud Vačanov za dograditev ceste na Vače in njihove želje za čim hitrejši razvoj Vač. Ob zaključku se je v imenu krajanov zahvalil vsem, ki so finančno ali organizacijsko

Na srečanju so učenci osnovne šole izvedli tudi zanimiv kulturni program

Se nadaljuje na naslednji strani:

priпомogli k dograditvi ceste. Krajaní krajevne skupnosti Tabor so nato položili venec k spomeniku Lojzeta Hohkrauta, potem pa je sledil govor tov. Garantini Viktorja, aktivista okraja St. Lampert – Vače od leta 1942 do 1945. Tov. Garantini je opisal potek NOB na območju Vač od leta 1941 do leta 1945. Za tem se je zvrstil pisan program učencev osnovne šole Vače. Z nekaj pesmimi se je predstavil šolski pevski zbor, sledile pa so recitacije in veseli narodni plesi šolske folklorne skupine.

Ob zaključku kulturnega programa je zapel moški pevski zbor, nato pa so se gostje odpra-

vili proti Vačam, kjer so se ob dobri kapljici in domačih kulinarčnih specialitet z vaškim ansamblom lahko veselili vse tja do 23. ure.

Pomen vsakoletnih srečanj je v čimbolj tesni povezavi in v nadaljevanju prijateljskih stikov dveh pobratenih krajevnih skupnosti.

Ob tej priložnosti se Vačani toplo zahvaljujemo krajanom krajevne skupnosti Tabor za podarjene mize in stole ter izražamo željo, da bi bili naši stiki tudi vnaprej izrazito prijateljski in plodni.

Fotografije in tekst: Kolenc Anka

Navzočim je spregovoril tovariš Garantini

ŠE POMNITE TOVARIŠI?

Ureja: Tone Praprotnik

Narodni heroj Lojze Hohkraut

Dne 29. maja je preteklo 38 let, ko je na Cvetežu pri Vačah padel zaslužen človek naše revolucije, narodni heroj in član CK KPS Lojze Hohkraut.

Bil je čudovit tovariš in človek, komunist in revolucionar, ki je kljub razmeroma kratkemu obdobju svojega dela na našem terenu pustil globoke sledove, ki so v naslednjem obdobju revolucije dali ogromne rezultate.

Kot sposobnega organizatorja in razgledanega političnega delavca, saj je že pred vojno uspešno opravil politično šolo v SSSR, ga je Partija takoj po vstaji 1941 poslala na litijsko področje organizirati odpor proti okupatorju. V dobrih osmih mesecih svojega delovanja na tem področju do svoje prerane smrti je kljub najtežjim pogojem dosegel ogromne organizacijske in politične uspehe v organizaciji OF.

O njem objavljamo dvoje pričevanj, Tilke Potokar iz Okrog nad Spodnjim Logom, kjer se je mnogo zadrževal, in pričevanje njegovega najožjega sodelavca Jožeta Gričarja – Metoda o njegovih tragičnih smrti.

Potokarjevi so imeli malo hribovsko kmetijo nad Spodnjim Logom. Družina je bila že pred vojno zelo nacionalno zavедna in napredna. Ker skopa zemlja ni dajala dovolj pridelka za družino, se je gospodar Viktor Potokar – Bradač ob

časno ukvarjal tudi z vozništvom in tako poznal mnogo ljudi. Razumljivo je, da je Lojze Hohkraut takoj, ko je prispel na naš teren, poiskal to družino in tukaj vzpostavil čvrsto in sigurno javko že jeseni 1941. Prek te javke je potekala zveza med Dolenjsko in Štajersko. Pri njih je Lojze organiziral tudi zelo važne sestanke z aktivisti iz Litiije, Spodnega Loga, Save, Šmartna in od drugod. Pri njih je imel spravljeno tudi osebno garderobo, perilo, obutev in drugo. Tilka se ga spominja kot zelo skromnega in prijaznega človeka. Ko je prihajal iz revirjev, je ostajal pri njih po več dni, ter pripravljaval in organiziral sestanke z aktivisti. Če je videl, da imajo mnogo dela, je poprijel za delo, popeljal otroke na njivo ali v gozd. Nekoč je vzel v roke metlo in pometel kuhinjo in sobo. Ko so mlatili ajdo, je poprijel tudi za cepec in mlatil z mlatiči. Njen mož Viktor pa je zbiral orožje, hrano in drug material. Spominja se, kako je nekoč v vozu za pesek iz doline pripeljal mitraljez in nekaj pušk. Toda hiša je kmalu postala sumljiva tudi Nemcem. Ko so se nekoč oglasili trije partizani, jim je Viktor odnesel v bližnji gozd še toplega kruha in sira. Partizani so bili: Sergej Kraigher – Rudi, Juvan Oto in Dano Sotlar iz Trbovelj. Kmalu je v gozdu zaropotalo. Enega partizana so

Nemci težko ranili in ujeli, druga dva pa sta ušla, čeprav je bil Sergej tudi ranjen. Ujetega partizana so Nemci v samokolnici odpeljali v dolino.

Maja 1942 je Potokarjeve zadel najhujša nesreča, ko so aretirali Nemci očeta Viktorja. Po strašnem mučenju v zaporu se je vrnil in takoj z vso družino pobegnil na Dolenjsko. Tam je družina prestajala gorje pregnancev in brezdomcev. Očeta Viktorja so aretirali Italijani in ga odpeljali v Gonars, od tam pa Nemci v Buchenwald. Te velike nesreče je bil verjetno kriv Ardalbert Hermanas, v aprilu 1942 pobegli partizan, ki je bil pozneje pri gestapu v Kamniku, Trbovljah in Litji. Kasneje so ga Nemci zaradi kriminala sami likvidirali.

Jože Gričar – Metod se tragičnega dogodka, ko je padel Lojze, takole spominja: 28s maja 1942 so z Vrhov, gozda pod Rovišami, krenili proti Moravški Lojze Hohkraut; Sergej Kraigher – Rudi, in Jože Gričar – Metod. Namenjeni so bili na Moravško k tustanjski graščini, kjer bi moral biti ob trez zjutraj sestanek med gorenjskim in štajerskim političnim vodstvom. Bila je viharna noč z bliski in neurjem. Ko so prišli v bližino Cveteža je Metod predlagal, da vas obidejo s spodnje strani, ker se je nekaj dni

prej tam bila borba med partizani in Nemci. Partizani Ristove čete so ob tej priliki zaplenili lahko strojnico. Komaj so skrenili s poti, da obidejo vas, je iz neposredne bližine zaropotalo.

Vrgli so se na tla, nato pa so se pričeli umikati proti gozdu.

Verjetno Lojze s prvimi rafali še ni bil zadet. Šele ko se je zabliskalo, so ga Nemci ponovno opazili in mu s strelji zdrobili koleno. Ranjen se je plazil še kakšnih 50 metrov do neke njive s krompirjem, kjer je zakopal dokumente in beležke ter se nato ustrelil v glavo. Drugi dan zjutraj so Nemci njegovo truplo odkrili ter ga prepeljali na Vače. Tam so ga dvakrat odkopali in slikali, da bi odkrili njegovo identiteto, nato pa so ga pokopali za pokopališkim zidom.

Opomba uredništva: V 5. št. GO v članku „Savski prehod med NOB“ je pomotoma izpadlo ime znanega in zaslužnega aktivista in brodnika, sedaj že pokojnega Simončiča Tineta starejšega iz Spodnjega Loga. Vse, ki so se obrnili na uredništvo, z vprašanjem, zakaj niso bile v članku opisane tudi posadke kurirskih in TV postaj, obveščamo, da je bil namen članka opisati samo prehode prek Save, o kurirskih in TV postajah pa drugič.

Odkritje spomenika Lojzetu Hohkrautu na Cvetežu pri Vačah 13. 9. 1970, na kraju, kjer je padel.

Njegov sin Jože živi danes v Velenju. V spomin na očeta je napisal pregledno knjižico s številnimi fotografijami z naslovom:

Izbrani utrinki revolucionarne poti mojega očeta narodnega heroja Alojza Hohkrauta

Knjigo si je možno sposoditi v domoznanski knjižnici Družinskega gledališča Kolenc, ker nam jo je Jože Hohkraut ob tej priložnosti (prireditve ob 80 letnici, ko je njegov oče padel na Cvetežu) podaril.